

Futbolda Ev Avantajı mı, Deplasman Dezavantajı mı? COVID-19 Pandemi Süreci Örneği

Onur TÜTÜNCÜ¹ , Anıl Can YOLGÖRMEZ¹

¹ Ege Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, İZMİR

Araştırma Makalesi

Öz

Bu çalışmanın amacı, COVID-19 pandemisi öncesinde seyircili olarak oynanan maçlar ile normalleşme sürecinde seyircisiz oynanan maçların ev sahibi ve deplasman takımlarının performansları üzerinde herhangi bir etkisinin olup olmadığını seyirci boyutundan araştırmaktır. Bu çalışmanın örneklemini 2019-2020 sezonunda Almanya "Bundesliga", İngiltere "Premier Lig", İtalya "Seria A", İspanya "La Liga" ve Türkiye "Süper Ligi'nde" mücadele eden 96 profesyonel kulüp oluşturmuş ve araştırmada toplam 1752 maç analiz edilmiştir. Performans kriterleri olarak hem ev sahibi hem de deplasman takımları için maç başına kazandıkları puan ve galibiyet sayıları incelenmiştir. Hakem kararları dolaylı olarak takımların performansları üzerinde etkili olduğu için kazanılan faul, sarı ve kırmızı kart sayıları pandemi öncesine göre incelenmiştir. Elde edilen verilerin frekans ve yüzdelik dağılımları alınmış çıkan sonuçların yüzdesel farkları değerlendirilmiştir. Pandemi öncesi (seyircili) ve sonrası (seyircisiz) oynanan maçlar karşılaştırıldığında ev sahibi takımların performans parametrelerinde herhangi yüzdesel fark bulunmaz iken, deplasman takımlarında yüzdesel olarak bir artış tespit edilmiştir. Bu durumda, seyircili ya da seyircisiz olarak oynanan maçların ev sahibi takımların performansları üzerinde herhangi bir etkisi olmazken, seyircilerin olmayışı deplasman takımlarının performanslarını arttırmış olabileceği söylenebilir. Ayrıca, seyircinin olduğu maçlarda ev sahibi takımlar daha fazla faul kazanıp daha az kart gördükleri, pandemi sonrası ise bu durumun dengelendiği veya deplasman takımlarının daha az kart görüp daha fazla faul kazandığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak, taraftarların ev sahibi takım üzerine olan etkilerinden daha çok, deplasman takımları üzerinde yaratmış oldukları etkilerin daha önemli olduğu ve hakem kararları üzerinde bir baskı unsuru oluşturabilecekleri tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: Taraftar, Performans, COVID-19

Home Advantage or Away Disadvantage in Football? COVID-19 Pandemic Process Example

Abstract

The aim of the study was to investigate soccer matches played with fans before the COVID-19 pandemic and soccer matches played without an Fans during the normalization process have any effect on the performances of the home and away teams. The sample of this study consisted of Germany "Bundesliga", England "Premier League" Italy "Serie A", Spain "La Liga" and Turkey "Super League" in 2019-2020 season with 96 professional clubs and a total of 1752 matches were analyzed in the research. As performance criteria, points gained per game and number of wins were analyzed for both home and away teams. Referee decisions indirectly affect the performance of the teams. Therefore, the number of fouls, yellow and red cards was examined compared to the pre-pandemic. The frequency and percentage distributions of the obtained data were taken and the percentage differences of the results were evaluated. When the soccer matches played before (with fans) and after (without fans) pandemic are compared there was no percentage difference in the performance parameters of the home teams while a percentage increase was detected in the away teams. In this case, it can be said that the presence or absence of fans has no effect on the performances of the home teams, while the absence of fans may have increased the performance of the away teams. In addition, it was determined that the home teams won more fouls and received fewer cards in matches with the fans. on the other hand without fans in pandemic, this situation was balanced or away teams received fewer cards and won more fouls. As a result, it has been determined that the effects of the fans on the away teams are more important than the effects on the home team and It has been found that they can put pressure on referee decisions.

Keywords: Fans, Performance, COVID-19

Giriş

Bir futbol müsabakasının sonucunu etkileyen oldukça fazla faktör bulunmaktadır. Bu faktörler arasında teknik, taktik, fiziksel kapasite, kondisyon durumu, oyuncu kalitesi, maçın önemi, beslenme, psikolojik durumlar ve uyku gibi faktörler yer almaktadır. Bu faktörlere ek olarak, iç saha olarak tabir edilen maçları kendi stadında ev sahibi olarak oynamak, maç sonucuna etki eden faktörler arasında oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Ev sahibi olma avantajının varlığı futbolda iyi bilinmesine rağmen, bu avantajın geçerli sebepleri ve nedenleri hala net olarak açık değildir. Alanda yapılan çalışmalara göre bu durumun bazı nedenleri, ev sahibi takım için; iklim, alışılmış atmosfer, daha fazla hazırlanma fırsatı (seyahat edilmediği için fazladan antrenman yapabilmek şansı), deplasman takımı için ise, seyahat yorgunluğu, hakem yanlılığı, alışılmamış koşullar (saha, zemin vb.) gibi etmenlerden bahsedilmektedir (Courneya ve Carron, 1991; Pollard ve Pollard, 2005).

Bununla birlikte birçok yazarın ortak görüşü olarak (Edwards ve Archambault, 1979; Pollard, 1986; Pollard, 2006), ev sahibi olmanın getirdiği avantaj, birçok değişkene bağlı olarak gerçekleşiyor olsa dahi taraftarların yaratmış olduğu "büyük destek" bu durumu etkileyen en önemli faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle futbolda ev sahibi takımların avantaj sahibi olması taraftarlarına atfedilmektedir (Balmer ve diğerleri, 2007; Myers, Nevill ve Al-Nakeeb, 2012). Ev sahibi takımın avantaj sağlaması taraftarlarının konuk takıma yönelik olarak kurmuş oldukları baskı ve olumsuz tezahüratlardan kaynaklandığı söylenebilir. Son on yıldır yapılan statların taraftar

kapasiteleri ve mimari açıdan akustik yapıları göz önüne alındığında konuk takım oyuncularını için alışılmadık bir atmosfer oluşturduğu düşünülebilir. Buna ek olarak Beşiktaş Jimnastik Kulübü 24 Ekim 2007 tarihinde UEFA Şampiyonlar Ligi grup maçında 132 desibel (dB) ile dünya rekoruna ulaşmıştır ("İnönüde desibel rekoru", 2007). İnsanın konuşması ortalama olarak 50-60 dB gücüne eşit olduğu bilinmekle birlikte 70 dB'den sonrası fizyolojik açıdan rahatsız edici olmaktadır (Coon ve Mitterer, 2015). Böylelikle 132 desibel düzeyinde bir sesin hakemde/sporcuda fizyolojik ve psikolojik değişiklikler meydana getirebileceği düşünülebilir. Balmer ve diğerleri (2007) yapmış oldukları çalışmada kalabalık bir grubun gürültüsünün spor katılımcılarında kaygı ve endişeye neden olduğunu bulmuşlardır. Buna ek olarak, alanda yapılan ampirik çalışmalar göstermektedir ki spor ortamlarında taraftarların sporculara yönelik olarak yapmış oldukları olumlu veya olumsuz tezahüratlar sporcuların strese girmesine neden olmaktadır (Wallace, Baumeister ve Vohs, 2005; Laborde, Brüll, Waber ve Anders, 2011). Başka bir çalışmada da, sporculara dinletirilen 75 dB seviyesindeki olumsuz taraftar sesleri sporcuların stres değerlerinde önemli bir artışa neden olduğu tespit edilmiştir (Tütüncü, 2017). Iso-Ahola ve Hatfield (1986)'ın da belirttiği üzere taraftarların tezahüratları takım üzerinde motivasyonu arttırarak pozitif yönde bir etkiye sahip iken, deplasman takımı üzerinde ise negatif etkiye sahiptir. Salminen (1993) taraftar ve takım arasındaki ilişkinin yönünü belirlemede taraftarların takımlarını tuttukları tutumlarının etkili olduğunu vurgulamıştır. Bu çalışmaya göre, destekleyici bir kitle takımın elinden gelenin en iyisini yapmaya teşvik ederken, olumsuz tezahürat ve protestoların ise, takım üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, çalışmada taraftar baskısı deplasman takımlarında dikkat dağınıklığı, motivasyon kaybı ve bunlara bağlı olarak daha fazla faul yapmaya eğilim gösterebilecekleri belirtilmiştir.

Yukarıda belirtilen ev sahibi olma avantajına etki eden faktörlerden herhangi birine doğrudan müdahil olmak veya değişiklik yapmak özellikle de yarışma düzeyinin en üst seviyede olduğu liglerde mümkün olmamakla birlikte 2020 yılının Ocak ayında dünya çapında yaşanan COVID-19 pandemisi nedeniyle Avrupa'nın 5 büyük ligi arasında yer alan İngiltere, İtalya, Almanya ligleri ve Türkiye Süper Ligi'nde tüm maçların seyircisiz oynanmasına karar verilmiştir.

Bunun neticesinde, daha önceden müdahil olunamayacak bir değişiklik bir bakıma futbol liglerinde uygulanır bir hal almıştır. Dolayısıyla, ev sahibi olma avantajına en büyük katkıyı yaptığı düşünülen taraftar ve taraftar baskısı olmadan maçlar oynanmaya başlanmıştır. Bu durumun, takımlar üzerinde (ev sahibi, deplasman) nasıl bir etki yarattığı merak uyandırmaktadır. Bu nedenle çalışmanın amacı, COVID-19 pandemisi öncesinde seyircili olarak oynanan maçlar ile normalleşme sürecinde seyircisiz oynanan maçların ev sahibi ve deplasman takımlarının performansları üzerinde herhangi bir etkisinin olup olmadığını seyirci boyutundan araştırmaktır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada retrospektif yöntem kullanılmıştır.

Araştırma Grubu

Bu araştırmada 2019-2020 sezonunda, Almanya Bundesliga, İngiltere Premier Lig, İtalya Seria A, İspanya La Liga ve Türkiye Süper Liginde mücadele eden toplam 96 takımın oynamış olduğu 1752 müsabaka analiz edilmiştir.

Veri Toplama

2019-2020 Sezonuna ait tüm maçların sonuçları, kazanılan faul, sarı ve kırmızı kart istatistikleri yerleşik ve güvenilir bir web sitesinden elde edilmiştir ("Türkiye süper ligi ortalama seyirci sayıları 2019-2020", 2020a; Bundesliga, Laliga, Seria A, Premier Lig, Türkiye Süper Ligi 2019-2020 sezonu kazanılan faul, sarı ve kırmızı kart istatistikleri, 2020b). Daha sonra sonuçların tutarlılığı başka bir platformdan bir araştırmacı tarafından tekrardan doğrulanmıştır. İngiltere Premier Ligi, İtalya Seria A ve İspanya La Ligadan 380'er resmi lig maçı, Almanya Bundesliga ve Türkiye Süper ligin'den 306'sar resmi lig maçı olmak üzere toplamda 1752 resmi lig maçının sonuçları kayıt altına alınmıştır. İstatistiklere 3 farklı araştırmacı tarafından <https://www.transfermarkt.com> internet adresi ve InStat adlı yazılım programından erişilmiştir (Bundesliga, La Liga, Seria A, Premier Lig, Türkiye Süper Ligi 2019-2020 sezonu fikstür sonuçları, 2020a; Bütün liglerin karşılaştırılması 2019-2020 sezonu, 2020).

Verilerin Analizi

Araştırmada pandemi öncesi (tarafdarlı) ve pandemi sonrası (tarafarsız) oynanan müsabakalar karşılaştırılmıştır. Ev sahibi avantajının olup olmadığının ölçülmesi, dengeli bir programa sahip rekabetçi bir ligde, matematiksel formüller kullanılarak ölçülmüş ve maç başına kazandığı puan ve galibiyet yüzdeleri hesaplanmıştır. Hesaplamadaki formüller Pollard'ın (1986) çalışmasından alınmış ve geliştirilmiştir. Kazanılan fauller, sarı ve kırmızı kart sayıları kayıt altına alınmış ve pandemi öncesi ve sonrası olmak üzere yüzdesel ortalama farklar incelenmiştir. Çalışmanın istatistiksel analizleri SPSS (v21.0, SPSS Inc, Chicago, IL) yazılımı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Maç Başına Puan (MBP):

- Ev Sahibi Olduğu Maçlardaki (Galibiyet Sayısı x 3) + Beraberlik Sayısı x 1 / Maç Sayısı = Ev Sahibi Olduğu Maçlarda Elde Edilen Maç Başına Puan

- Misafir Takım Olduğu Maçlardaki (Galibiyet Sayısı x 3) + Beraberlik Sayısı x 1 / Maç Sayısı = Deplasmanda Elde Edilen Maç Başına Puan

Galibiyet Yüzdesi (GY):

- Ev Sahibi Olduğu Maçlardaki (Galibiyet Sayısı / Maç Sayısı) x 100 = Ev Sahibi Olduğu Maçlarda Elde Edilen Galibiyet Yüzdesi

- Misafir Takım Olduğu Maçlardaki (Galibiyet Sayısı / Maç Sayısı) x 100 = Deplasmanda Elde Edilen Galibiyet Yüzdesi

Çalışma müsabaka verilerinin analizi üzerine yapılmış olması nedeniyle etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Bulgular

Çalışmada kapsamındaki liglerde pandemi öncesi ve sonrası oynanan maçların galibiyet, beraberlik ve mağlubiyet sayılarının frekans dağılımları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Ev sahibi ve deplasman takımlarının pandemi öncesi ve sonrası oynadıkları maçların galibiyet, beraberlik ve mağlubiyet sayıları

		Tüm Ligler (96 takım)
Pandemi Öncesi	Galibiyet	563
	Berberlik	321
	Mağlubiyet	395
Pandemi Öncesi Toplam Maç Sayısı		1279
Pandemi Sonrası	Galibiyet	198
	Berberlik	111
	Mağlubiyet	164
Pandemi Sonrası Toplam Maç Sayısı		473

Araştırmada yer alan tüm liglerde pandemi öncesi ve sonrası hem ev sahibi hem de deplasman takımlarının elde etmiş olduğu galibiyet, beraberlik ve mağlubiyetlerin puan ve yüzdeler oranları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Tüm liglerde ev sahibi ve deplasman takımlarının pandemi öncesi ve sonrası maç başına kazandığı puanların değeri ve gerçekleşen galibiyet yüzdesi

		Tüm Ligler (96 takım)	
		Pandemi Öncesi	Pandemi Sonrası
Ev Sahibi	Maç Başına Puan	1,57	1,49
	Galibiyet Yüzdesi	%44	%41,8
Deplasman	Maç Başına Puan	1,17	1,27
	Galibiyet Yüzdesi	%30,8	%41,8

Elde edilen verilere göre, tüm liglerde pandemi öncesi ev sahibi takımların MBP, GY değerleri sırasıyla 1,57, %44, iken, pandemi sonrasında MBP, GY değerleri sırasıyla 1,49, %41,8 olarak tespit edilmiştir (Tablo 2). Deplasman takımlarının ise, MBP, GY değerleri sırasıyla 1,17, %30,8 iken, pandemi sonrasında MBP, GY değerleri sırasıyla 1,27, %41,8 olarak tespit edilmiştir (Tablo 2).

Çalışmada yer alan ligler, takım sayıları, pandemi öncesi ve sonrası oynanan maçların frekans dağılımları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Pandemi öncesi ve sonrası liglere göre ev sahibi ve deplasman takımlarının oynadıkları maçlarda elde ettikleri galibiyet, beraberlik ve mağlubiyet sayıları

		İngiltere Premier Lig (n=20)	İspanya La Liga (n=20)	İtalya Seria A (n=20)	Almanya Bundesliga (n=18)	Türkiye Süper Lig (n=18)
Pandemi Öncesi	Galibiyet	130	129	106	97	101
	Berberlik	73	75	59	49	65
	Mağlubiyet	87	66	95	79	68
	Yenilen Gol	351	278	356	340	283
Pandemi Öncesi Toplam Maç Sayısı		290	270	260	225	234
Pandemi Sonrası	Galibiyet	42	45	52	26	33
	Berberlik	19	30	26	19	17
	Mağlubiyet	29	35	42	36	22
	Yenilen Gol	106	118	182	134	99
Pandemi Sonrası Toplam Maç Sayısı		90	110	120	81	72

Pandemi öncesi ve sonrası hem ev sahibi hem de deplasman takımının elde ettiği galibiyet, beraberlik ve mağlubiyetlerin puan ve yüzdelik oranları Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4. Pandemi öncesi ve sonrası liglere göre ev sahibi ve deplasman takımlarının maç başına kazandığı puanların değeri ve gerçekleşen galibiyet yüzdesi

	İngiltere Premier Lig (n=20)		İspanya La Liga (n=20)		İtalya Seria A (n=20)		Almanya Bundesliga (n=18)		Türkiye Süper Lig (n=18)		
	PÖ	PS	PÖ	PS	PÖ	PS	PÖ	PS	PÖ	PS	
Ev Sahibi	Maç Başına Puan	1,59	1,61	1,71	1,5	1,45	1,51	1,51	1,19	1,57	1,61
	Galibiyet Yüzdesi	%44,8	%46,6	%47,7	%40,9	%40,7	%43,3	%43,1	%32	%43,1	%45,8
Deplasman	Maç Başına Puan	1,15	1,17	1,01	1,23	1,32	1,26	1,27	1,56	1,14	1,15
	Galibiyet Yüzdesi	%30	%32,2	%24,4	%31,8	%36,5	%35	%35,1	%44,4	%29	%30,5

PÖ: Pandemi Öncesi, PS: Pandemi Sonrası

Elde edilen verilere göre, Premier Lig, La Liga, Seria A Bundesliga ve Süper Lig'de pandemi öncesi ev sahibi takımın MBP, GY değerleri sırasıyla 1,59, %44,8 (Premier Lig), 1,71, %47,7 (La Liga), 1,45, %40,7 (Seria A), 1,51, %43,1 (Bundesliga), 1,57, %43,1 (Süper Lig) iken, pandemi sonrasında MBP, GY değerleri sırasıyla 1,61, %46,6 (Premier Lig), 1,5, %40,9 (La Liga), 1,51, %43,3 (Seria A), 1,19, %32 (Bundesliga), 1,61, %45,8 (Süper Lig) olarak tespit edilmiştir (Tablo 4).

Premier Lig, La Liga, Seria A, Bundesliga ve Süper Lig’de pandemi öncesi deplasman takımlarının ise, MBP, GY değerleri sırasıyla 1,15, %30 (Premier Lig), 1,01, %24,4 (La Liga), 1,32, %36,5 (Seria A), 1,51, %43,1 (Bundesliga), 1,14, %29 (Süper Lig) iken, pandemi sonrasında MBP, GY değerleri sırasıyla 1,17, %32,2 (Premier Lig), 1,23, %31,8 (La Liga), 1,26, %35 (Seria A), 1,56, %44,4 (Bundesliga), 1,15, %30,5 (Süper Lig) olarak tespit edilmiştir (Tablo 4).

Pandemi öncesi ve sonrası hem ev sahibi hem de deplasman takımının kazandıkları faul, sarı ve kırmızı kart sayıları Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Pandemi öncesi ve sonrası liglere göre ev sahibi ve deplasman takımlarının kazandıkları faul, sarı ve kırmızı kart sayıları

	İngiltere Premier Lig (n=20)		İspanya La Liga (n=20)		İtalya Seria A (n=20)		Almanya Bundesliga (n=18)		Türkiye Süper Lig (n=18)		
	Ev Sa	Dep.	Ev S.	Dep.	Ev S.	Dep.	Ev S.	Dep.	Ev S.	Dep.	
PÖ											
	Kazanılan Faul	3160	2983	3780	3702	3771	3634	2782	2626	3171	3218
	Sarı Kart	488	563	688	724	655	757	387	484	558	614
	Kırmızı Kart	17	18	25	36	34	45	12	28	35	42
PS											
	Kazanılan Faul	988	1002	1463	1506	1558	1642	1008	1036	946	968
	Sarı Kart	133	129	277	239	264	246	175	163	175	154
	Kırmızı Kart	5	4	16	12	12	10	8	7	9	11

PÖ: Pandemi Öncesi, PS: Pandemi Sonrası, Ev S: Ev Sahibi Takım, Dep: Deplasman Takımı

Elde edilen verilere göre, Premier Lig, La Liga, Seria A Bundesliga ve Süper Lig’de pandemi öncesi ev sahibi takımın kazandıkları faul, sarı ve kırmızı kartların dağılımları sırasıyla 3160, 488, 17 (Premier Lig), 3780, 688, 25 (La Liga), 3771, 655, 34 (Seria A), 2782, 387, 12 (Bundesliga), 3171, 588, 35 (Süper Lig) iken pandemi sonrası kazandıkları faul, sarı ve kırmızı kartların dağılımları sırasıyla 988, 133, 5 (Premier Lig), 1463, 277, 16 (La Liga), 1558, 264, 12 (Seria A), 1008, 175, 8 (Bundesliga) 946, 175, 9 (Süper Lig) olarak tespit edilmiştir.

Premier Lig, La Liga, Seria A, Bundesliga ve Süper Lig’de pandemi öncesi deplasman takımlarının kazandıkları faul, sarı ve kırmızı kartların dağılımları ise sırasıyla 2983, 563, 18 (Premier Lig), 3702, 724, 36 (La Liga), 3634, 757, 45 (Seria A), 2626, 484, 28 (Bundesliga), 3218, 614, 42 (Süper Lig) iken pandemi sonrası kazandıkları faul, sarı ve kırmızı kartların dağılımları sırasıyla 1002, 129, 4 (Premier Lig), 1506, 239, 12 (La Liga), 1642, 175, 10 (Seria A), 1036, 163, 7 (Bundesliga) 968, 154, 11 (Süper Lig) olarak tespit edilmiştir.

Pandemi öncesi ve sonrası ev sahibi ve deplasman takımlarının rakip takımlara göre kazanmış oldukları faul, sarı ve kırmızı kart sayılarının yüzdelerik değişim farkları Tablo 6 (Ev Sahibi Takım) ve Tablo 7'de (Deplasman Takımı) gösterilmiştir.

Tablo 6. Pandemi öncesi ve sonrası liglere göre ev sahibi takımlarının deplasman takımlarına karşı kazanmış oldukları faul, sarı ve kırmızı kart sayılarının yüzdelerik değişim farkları

	İngiltere Premier Lig (n=20)		İspanya La Liga (n=20)		İtalya Seria A (n=20)		Almanya Bundesliga (n=18)		Türkiye Süper Lig (n=18)		
	PÖ	PS	PÖ	PS	PÖ	PS	PÖ	PS	PÖ	PS	
Kazanılan	+	-	+	-	+	-	+	-	-	-	
Faul (Sayısı)	%5,93 (+177)	%1,39 (-14)	%2,10 (+78)	%2,85 (-43)	%3,76 (+137)	%5,11 (-84)	%5,94 (+156)	%2,70 (-28)	%1,46 (-47)	%2,27 (-22)	
Ev Sahibi	Sarı Kart (Sayısı)	- %13,3 (-75)	+ %3,1 (+4)	- %4,97 (-36)	+ 15,89 (+38)	- %13,4 (-102)	+ %7,31 (+18)	- %20,0 (-97)	+ %7,36 (+12)	- %9,12 (-56)	+ %15,5 (+24)
	Kırmızı Kart (Sayısı)	- %5,55 (-1)	+ %25 (+1)	- %30,5 (-11)	+ %33,3 (+4)	- %24,4 (-11)	+ %20 (+2)	- %57,1 (-16)	+ %14,2 (+1)	- %16,6 (-7)	- %18,1 (-2)

PÖ: Pandemi Öncesi, PS: Pandemi Sonrası

Tablo 7. Pandemi öncesi ve sonrası liglere göre deplasman takımlarının ev sahibi takımlara karşı kazanmış oldukları faul, sarı ve kırmızı kart sayılarının yüzdelerik değişim farkları

	İngiltere Premier Lig (n=20)		İspanya La Liga (n=20)		İtalya Seria A (n=20)		Almanya Bundesliga (n=18)		Türkiye Süper Lig (n=18)		
	PÖ	PS	PÖ	PS	PÖ	PS	PÖ	PS	PÖ	PS	
Kazanılan	-	+	-	+	-	+	-	+	+	+	
Faul (Sayısı)	%5,6 (-177)	%1,41 (+14)	%2,06 (-78)	%2,93 (+43)	%3,63 (-137)	%5,39 (+84)	%5,6 (-156)	%2,77 (+28)	%1,48 (+47)	%2,32 (+22)	
Deplasman	Sarı Kart (Sayısı)	+ %15,3 (+75)	- %3 (-4)	+ %5,23 (+32)	- %13,7 (-38)	+ %15,5 (+102)	- %6,81 (-18)	+ %25 (+97)	- %6,85 (-12)	+ %10 (+56)	- %13,4 (-24)
	Kırmızı Kart (Sayısı)	+ %5,88 (+1)	- %20 (-1)	+ %44 (+11)	- %25 (-4)	+ %32,3 (+11)	- %16,6 (-2)	+ %133 (+16)	- %12,5 (-1)	+ %20 (+7)	+ %22,2 (+2)

PÖ: Pandemi Öncesi, PS: Pandemi Sonrası

Ev sahibi takımların pandemi sonrasında oynadıkları maçlarda pandemi öncesine göre kazandıkları faullerde düşüş, görmüş oldukları sarı ve kırmızı kartlarda ise bir artış olduğu; deplasman takımlarının ise, pandemi sonrasında oynadıkları maçlarda pandemi öncesine göre kazandıkları faullerde artış, görmüş oldukları sarı ve kırmızı kartlarda ise bir düşüş olduğu tespit edilmiştir. Sadece Türkiye Süper Liginde ev sahibi takımların kazandıkları faul ve kırmızı kart sayılarında hem pandemi öncesi hem de sonrasında düşüş; deplasman takımlarında ise, hem pandemi öncesi hem de sonrasında kazanılan faul ve kırmızı kart sayılarında bir artış tespit edilmiştir (Tablo 6, Tablo 7).

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmadan elde edilen veriler doğrultusunda, seyircisiz oynamanın ev sahibi takımların performansları üzerinde olumlu veya olumsuz olarak herhangi bir etkisi olmaz iken, deplasman takımları için seyircisiz oynamanın performans açısından avantaj sağladığı tespit edilmiştir. Böylelikle, seyircilerin ev sahibi takımlara direkt olarak bir avantaj sağlamadığı, fakat, deplasman takımları için bir baskı unsuru oluşturarak performansları üzerinde etkili bir rol oynadığı düşünülebilir. Burada önemli olan, kızgın, istekli ve kalabalık seyirci kitlelerinin kendi takımları (ev sahibi) üzerinde yaratmış oldukları pozitif atmosferden daha çok deplasman takımlarının bu durumu nasıl algıladığı ve hissettiğidir.

Bu nedenle, asıl odaklanılması gereken en önemli konu ev sahibi olma avantajından daha çok deplasman dezavantajının olup olmadığıdır. Çünkü, bu durumun en önemli kanıtı, ev sahibi takımların pandemi öncesinde (seyircili maçlarda) aldıkları puanlar ile, pandemi sonrasında (seyircisiz maçlarda) aldıkları puanlar arasında yüzdesel olarak herhangi bir fark olmamasına karşın, deplasman takımlarının pandemi sonrası (seyircisiz maçlarda) elde ettikleri puanların, pandemi öncesinde (seyircili maçlarda) elde ettikleri puanlara göre yüzdesel bir artışın olması gösterilebilir.

Eğer ev sahibi avantajı, ev sahibi takım üzerinde olmuş olsaydı, seyircisiz oynanan maçlarda, seyircili oynanan maçlara göre ev sahibi takımların aldıkları puanlarda bir düşüş yaşanması beklenebilirdi. Bu nedenle, net bir şekilde seyircilerin ev sahibi takımların üzerindeki yaratmış oldukları avantajdan daha çok deplasman takımları üzerinde yaratmış olduğu dezavantajlardan bahsedilebilir. Çünkü, pandemi sonrasında seyircisiz oynanan maçlarda deplasman takımlarının performansları artmıştır. Buna ek olarak, pandemi sonrasında seyircisiz olarak oynanan maçlarda İtalya Ligi hariç tüm liglerde deplasman takımları galibiyet yüzdelerini arttırırken, İtalya Liginden deplasman takımlarının galibiyet yüzdeleri %1,5 oranında düşmüştür. Marjinal bir düşüş olmasa dahi, bu tarz farklılıklar liglere ve oyun kültürlerine göre seyirci etkileşimlerinin değişimini göstermektedir. Deplasman takımı galibiyet yüzdesindeki en büyük artış ise %9,3 ile Almanya Bundesliga'da yaşanmıştır. Bu durum, ülkelerin, kültürlerin ve taraftar yapılarının üzerine daha derinlemesine bir inceleme gerektirdiğini göstermektedir. Yine de, seyircilerin ev sahibi takımların üzerindeki etkisinden daha çok deplasman takımlarının üzerinde yaratmış olduğu baskı, endişe, stres vb. etkiler nedeniyle deplasman takımlarının performansları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir (Pollard ve Pollard, 2005; Bray ve Widmeyer, 2000).

Diğer bir taraftan, ev sahibi olmanın getirmiş olduğu avantaj birkaç farklı alternatif değişken ile de açıklanabilmektedir. Bunlar, deplasman takımları için (negatif yönlü) seyahat, yorgunluk, iklim-yükselti, gibi nedenler ile açıklanabilirken (Neave ve Wolfson, 2003; Clarke ve Norman, 1995) ev sahibi takımlar için ise (pozitif yönlü), tanıdık koşullar, daha iyi hazırlık fırsatı (genellikle fazladan bir gün), hakem yanlılığı, motivasyon vb. etmenler ile açıklanabilmektedir (Barnett ve Hilditch, 1993; Neave ve Wolfson, 2003; Nevill, Balmer ve Williams, 2002; Bray, Jones ve Owen, 2002; Wallace ve diğerleri, 2005).

Nevill, Balmer ve Williams (1999) ve Nevill ve diğerlerinin (2002) yapmış oldukları çalışmalarda, taraftarların yaratmış olduğu gürültü ve baskı, hakemlerin kararlarını etkileyerek, "hakem yanlılığına" neden olabileceğini bulmuşlardır. Pandemi sonrasında seyircilerin olmayışı hakem yanlılığını ortadan kaldırdığı ve hakemlerin verdikleri kararlarda baskı hissetmemelerine neden olduğu söylenebilir (Tablo 5). Özellikle, pandemi sonrasında seyircisiz oynanan maçlar ile pandemi öncesi seyircili oynanan maçlar karşılaştırıldığında ev sahibi takımların daha fazla kart görüp daha az faul kazandıkları tespit edilirken, deplasman takımları daha fazla faul kazanıp daha az kart görmüşlerdir. Ayrıca, pandemi öncesi ve sonrası takımların kazandıkları faul, sarı ve kırmızı kart sayılarının yüzdelik değişimleri farklarına göre elde edilen verilere göre deplasman takımlarına gösterilen faul, sarı ve kırmızı kart sayılarında pandemi öncesine göre yüksek düzeyde düşüş meydana geldiği söylenebilir (Tablo 6, Tablo 7). Bu durumda, seyircilerin olmayışı hakemlerin deplasman takımlarına karşı çok daha adil bir maç yönetimi içerisinde olmalarına neden olmuş olabileceği düşünülebilir. Örnek olarak, İngiltere Premier Liginde pandemi öncesi ev sahibi takımların kazanmış oldukları faul sayısı deplasman takımlarinkine göre 177 faul daha fazla iken, pandemi sonrasında ev sahibi takımların kazanmış oldukları faul sayısında dramatik bir düşüş meydana gelerek deplasman takımlarının kazanmış olduğu faul sayısından 14 faul daha az kazanmışlardır (Tablo 6, Tablo 7).

Türkiye Süper Liginde seyircisiz oynanan maçlar ile pandemi öncesi seyircili olarak oynanan maçlar arasında hem galibiyet yüzdeleri hem de hakem yanlılığı bakımından fazla bir fark oluşmamasının sebebi olarak seyirci sayılarının azlığı gösterilebilir. Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş ve Trabzonspor dışında kalan takımların ortalama seyirci sayıları 4.243 kişi olarak kayıtlara geçmiştir ("Türkiye süper ligi ortalama seyirci sayıları 2019-2020", 2020). Buna ek olarak 2019-2020 sezonunda şampiyon olan Başakşehir Spor Kulübünün ortalama seyirci sayısı 583 ile 2892 arasında değişmektedir. Özellikle, Başakşehir takımı özelinde seyircisiz oynamaya alışık olması nedeniyle pandemi sonrasında beş galibiyet alırken, Galatasaray sadece tek bir galibiyet alabilmiştir. Bu bağlamda, seyirci sayılarının azlığı nedeniyle pandemi sonrasında seyircisiz olarak oynanan takımlar üzerinde çok fazla bir etki yaratmadığı düşünülebilir (Seyirci sayıları düşük olan takımlar). Diğer bir taraftan, Pollard ve Pollard'ın (2005) seyirci sayılarının ev sahibi takım üzerinde çok da etki etmediği yönünde sunmuş olduğu raporda, ev sahibi olma avantajını İngiltere Premier Liginde (Level 1) ortalama 31.009 seyirci sayısı ile %60,7, Ryman Division 3'te (Level 9) ise, ortalama 89 seyirci sayısı ile %55,1 olarak tespit etmiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere, seyircilerin ev sahibi takıma fazladan bir avantaj sağlamadığı düşünülebilir. Bu durum, yapılan bu çalışmanın bulgularıyla da paralellik göstermektedir.

Yine de, literatürde yapılan çalışmalar (Pollard, 1986; Courneya ve Carron, 1992; Bray ve Widmeyer, 2000) neticesinde seyahat, yorgunluk, alışılmış atmosfer, iklim ve yükselti gibi faktörlerden herhangi birinin tek başına ev sahibi olma avantajını açıklamayacağı sonucuna varılmış olsa da, bu çalışma sonucunda seyircilerin olmayışının ev sahibi takımdan daha çok deplasman takımlarına bir avantaj sağladığı tespit edilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, seyircilerin ev sahibi takımların performansları üzerindeki etkilerinden daha çok, deplasman takımları üzerinde yaratmış oldukları etkilerin daha önemli olduğu tespit edilmiştir.

Buna ek olarak, seyircilerin varlığı hakemlerin vermiş oldukları kararlar üzerinde etkili olarak, hakemlerin tercih haklarını daha çok ev sahibi takım lehine kullanmalarına neden olduğu söylenebilir.

Bu bağlamda, teknik direktörlerin deplasman maçları öncesinde seyirci simülasyonu sesi altında antrenmanlarını yapmaları belki de deplasman koşullarına bir ön hazırlık gibi düşünülebilir. Bu da performans düşüşlerini en iyi hale getirebilir.

İleride yapılacak olan bilimsel araştırmalar görüşme, anket ve psikofizyolojik yöntemlere odaklanarak deplasman maçlarında oyuncuların bu durumdan nasıl etkilendiklerini bilişsel olarak ortaya koyabilirler.

Yazar Notu:

Bu çalışma sırasında verilerin toplanmasında yardımlarını esirgemeyen Süleyman Emre Üstün'e teşekkür ederiz.

Yazışma Adresi (Corresponding Address):

Onur TÛTÛNCÛ

Ege Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, İZMİR

ORCID: 0000-0002-1345-7160

E-posta: onurtutuncu@icloud.com

Kaynaklar

1. **Balmer, N. J., Nevill, A. M., Lane, A. M., Ward, P., Williams, A. M. ve Fairclough, S. H.** (2007). Influence of crowd noise on soccer refereeing consistency in soccer. *Journal of Sport Behavior*, 30(2), 130-145.
2. **Barnett, V. ve Hilditch, S.** (1993). The effect of an artificial pitch surface on home team performance in football (soccer). *Journal of the Royal Statistical Society: Series A (Statistics in Society)*, 156(1), 39-50.
3. **Bundesliga, Laliga, Seria A, Premier Lig, Türkiye Süper Ligi 2019-2020 sezonu fikstür sonuçları** (2020a, 16 Kasım) Erişim adresi: https://www.transfermarkt.com/tr/1-bundesliga/gesamtspielplan/wettbewerb/L1/saison_id/2019
4. **Bundesliga, Laliga, Seria A, Premier Lig, Türkiye Süper Ligi 2019-2020 sezonu kazanılan faul, sarı ve kırmızı kart istatistikleri.** (2020b, 16 Kasım) Erişim adresi: <https://www.mackolik.com/mac/borussia-dortmund-vs-hoffenheim/istatistik/252xas8wmuurzipw0pwxjb7m22>
5. **Bütün liglerin karşılaştırılması 2019-2020 sezonu.** (2020, 16 Kasım) Erişim adresi: <https://football.instatscout.com/tournaments/31>
6. **Bray, S. R. ve Widmeyer, W. N.** (2000). Athletes' perceptions of the home advantage: an investigation of perceived causal factors. *Journal of Sport Behavior*, 23(1), 1-10.
7. **Bray, S. R., Jones, M. V. ve Owen, S.** (2002). The influence of competition location on athletes' psychological states. *Journal of Sport Behavior*, 25(3), 231.
8. **Clarke, S. R. ve Norman, J. M.** (1995). Home ground advantage of individual clubs in English soccer. *Journal of the Royal Statistical Society: Series D (The Statistician)*, 44(4), 509-521.
9. **Coon, D. ve Mitterer, J. O.** (2015). *Preface to introduction to psychology: Gateways to mind and behavior*. Boston: Wadsworth.
10. **Courneya, K. S. ve Carron, A. V.** (1991). Effects of travel and length of home stand/road trip on tie home advantage. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 13(1), 42-49.
11. **Courneya, K. S. ve Carron, A. V.** (1992). The home advantage in sport competitions: a literature review. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 14(1), 13-27.
12. **Edwards, J. ve Archambault, D.** (1979). The home field advantage. In J. H. Goldstein (Ed.), *Sports, games and play: social and psychological viewpoints* (s. 409-438). Hillsdale (NJ): Erlbaum.
13. **İnönü'de desibel rekoru kırıldı.** (2007, 25 Ekim). Erişim adresi: <https://www.haberturk.com/spor/spor/haber/41806-inonude-desibel-rekoru-kirildi>
14. **Iso-Ahola, S. E. ve Hatfield, B. D.** (1986). *Psychology of sports: A social psychological approach* (1th ed.). Michigan: William C Brown Pub.
15. **Laborde, S., Brüll, A., Weber, J. ve Anders, L. S.** (2011). Trait emotional intelligence in sports: A protective role against stress through heart rate variability? *Personality and Individual Differences*, 51(1), 23-27.
16. **Myers, T., Nevill, A. ve Al-Nakeeb, Y.** (2012). The influence of crowd noise upon judging decisions in Muay Thai. *Advances in Physical Education*, 2(4), 148-152.
17. **Neave, N. ve Wolfson, S.** (2003). Testosterone, territoriality, and the 'home advantage'. *Physiology & behavior*, 78(2), 269-275.
18. **Nevill, A., Balmer, N. ve Williams, M.** (1999). Crowd influence on decisions in association football. *The Lancet*, 353(9162), 1416.

19. **Nevill, A. M., Balmer, N. J. ve Williams, A. M.** (2002). The influence of crowd noise and experience upon refereeing decisions in football. *Psychology of Sport and Exercise*, 3(4), 261-272.
20. **Pollard, R.** (1986). Home advantage in soccer: A retrospective analysis. *Journal of Sports Sciences*, 4(3), 237-248.
21. **Pollard, R.** (2006). Home advantage in soccer: variations in its magnitude and a literature review of the inter-related factors associated with its existence. *Journal of Sport Behavior*, 29(2), 169.
22. **Pollard, R. ve Pollard, G.** (2005). Home advantage in soccer: A review of its existence and causes. *International Journal of Soccer and Science Journal*, 3(1), 28-44.
23. **Salminen, S.** (1993). The effect of the audience on the home advantage. *Perceptual and Motor Skills*, 76(3), 1123-1128.
24. **Türkiye süper ligi ortalama seyirci sayıları 2019-2020.** (2020, 16 Kasım). Erişim adresi: <https://www.worldfootball.net/attendance/tur-sueperlig-2019-2020/1/>
25. **Tütüncü, O.** (2017). *Sporcularda mizaç tiplerinin stres altında sergilenen dart atış performansı ve elektrofizyolojik yanıtlar ile ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
26. **Wallace, H. M., Baumeister, R. F. ve Vohs, K. D.** (2005). Audience support and choking under pressure: A home disadvantage? *Journal of Sports Sciences*, 23(4), 429-438.